

ISTORIE

FEMEIA ÎN LEGISLAȚIA BURGUNZILOR

Cosmin Urian

Diversele infracțiuni la adresa femeilor burgunde prevedeau pedepse diverse: morale, corporale sau bănești, în funcție de starea socială a celui implicat/acuzat, evident cu probarea vinovăției. În cazul răpirii fetelor tinere (titlul 12), se stabilește cu destulă exactitate pedepsele pentru răpitor, în funcție de anumite circumstanțe. Dacă tânăra răpită/barbară se întoarce acasă cu virginitatea pierdută, vinovatul trebuia să plătească de 6 ori suma măritișului, plus o amendă de 20 de solizi de aur (art. 1). Neplata acestei sume, îl pune pe răpitor la dispoziția părinților fetei, care puteau să dispună de el după bunul lor plac (art. 2). Situația se modifica dacă fecioara îl urma pe bărbat din proprie inițiativă și întrețineau raporturi sexuale. Atunci, bărbatul trebuia să plătească de 3 ori prețul căsătoriei. În ceea ce privește fata întoarsă acasă după răpire cu virginitatea intactă, aceasta reîntra în casa părinților, însă fără a mai putea fi pețită (art. 4). Căsătoria unei galo-romane cu un burgund fără știrea și consimțământul părinților, conducea la decăderea acesteia din drepturile de succesiune din partea părinților (art. 5).

La vechii germani, soțul aducea o dotă soției („Dotem non uxor marito sed uxori maritus offert”- Tacitus, Germania). Această dotă (plata măritișului) avea o dublă importanță: soțul obținea consimțământul părinților și în caz de deces îi asigura femeii o resursă. Ulterior, acest obicei se pierde și se mai păstrează doar la câteva națiuni unde se constituie într-o formă simbolică. La franci, în urma consimțământului, părinții primeau un solid de aur și un denar, iar pentru a doua noapte 3 solizi de aur și un denar. La burgunzi, această tradiție de a oferi o dotă femeii s-a conservat, însă se distinge un preț nupțial din care o sumă importantă este primită de femeie și un preț de mariaj, plătit părinților fetei (Titlul 52).

Insultarea unei femei în public sau la domiciliul acesteia (atentarea la păr, tragerea de păr) de către un om de rând fără nici un motiv, și acest fapt putea fi probat prin mărturii, îl obliga pe vinovat la plata unei sume de 20 solizi de aur, plus o amendă de 20 solizi din aur. Dacă femeia era o sclavă eliberată, vinovatul plătea 6 solizi de aur, iar dacă era o sclavă, plătea 3 solizi de aur, plus o amendă de 3 solizi de aur. (Titlul 33/art. 1). Situația se modifica dacă vinovatul acestei insulte asupra unei femei libere era un sclav, el primind 200 de lovituri de ciomag. Numărul acestor lovituri de ciomag se reduceau dacă era vorba de o sclavă eliberată (100 lovituri) sau de o sclavă propriu-zisă (75 lovituri)/Titlul 33/art. 2. O cercetare față de insulta adusă femeii nu se va mai produce doar atunci când aceasta a făcut obiectul unei răzbunări.

Suplimentul I al legii Gombetta, face unele precizări la titlul 5, în legătură cu tăierea părului femeilor ușurate/frivole în interiorul locuințelor acestora. Tăierea părului unui femei de acest gen, de condiție liberă, în spațiul casei acesteia, îl obliga pe atentator (om de rând), la plata unei sume de 30 solizi de aur victimei, plus o amendă de 12 solizi din aur (Supliment, titlul 5/art. 1). Această femeie nu mai primea nici o sumă dacă era rănită sau i se tăia părul într-o altercație, ceartă, încăierare din afara căminului, iar vinovatul era la adăpost de orice plângere sau cercetare penală. Se considera vina femeii, care nu a stat la domiciliul ei. Un asemenea atentat comis asupra unei slave în casa în care ea servea, îl obliga pe vinovat la plata a 3 solizi de aur acesteia, plus o amendă de 2 solizi din aur (Supliment, titlul 5/art. 3). Pedepsa cu moartea în cazul acestui gen de atentat, se aplica atunci când vinovatul era un sclav iar victima o femeie de condiție liberă. Stăpânul sclavului nu intra sub incidența urmării penale, dar putea să-l răscumpere de la moarte prin plata unei sume de 10 solizi din aur. La momentul predării de către judecător a sclavului către stăpânul său, acesta mai primea 100 de lovituri de ciomag pentru al determina pe viitor să nu mai repete o asemenea faptă și să nu-i mai creeze probleme stăpânului său (Supliment I, titlul 5, art. 6).

Violul unei slave de către un om de rând, cu probarea vinovăției, îl obliga pe autor la plata unei sume de 20 solizi din aur către stăpânul acesteia. Dacă violul era comis de un sclav, el primea ca pedeapsă un număr de 150 de lovituri de ciomag (Titlul 30/art. 1-2).

Legislația burgundă conține precizări destul de exacte și în cazul divorțului sau repudiilor (Titlul 34/art. 1-4). Abandonarea soțului de către o femeie cu care a fost căsătorit legitim, o expunea pe vinovată la moartea prin înecare într-o mlaștină (Titlul 34/art. 1). Acest mod de moarte era aplicat de vechii germani lașilor sau celor cu diformități corporale ce nu puteau servi statul. În sens contrar, dacă bărbatul își repudia soția, fără o cauză legitimă, el trebuia să plătească o sumă egală cu aceea ce a dat-o ca preț al mariajului, la care se adaugă o amendă de 20 solizi din aur.

La burgunzi, soția putea fi repudiată doar în anumite situații, respectiv atunci când se făcea vinovată de adulter, farmece/vrăjitorie (maleficam) sau profanare de morminte. Aceste acuzații trebuiau probate, iar apoi judecătorul stabilea pedeapsa în conformitate cu infracțiunea săvârșită (Titlul 34/art. 3). Dacă aceste crime invocate nu puteau fi probate, repudierea nu putea să aibe loc. Soțul putea în schimb să-și părăsească căminul conjugal, renunțând definitiv la toate bunurile care intrau în posesia soției și a copiilor (Titlul 34/art. 4).

Dacă în cazul galo-romanilor repudierea soțului de către femeie și chiar divorțul acesteia era acceptat, în cazul burgunzilor soția nu-și putea repudia soțul. Femeia care se căsătorea prin voința sa pe ascuns cu un bărbat era considerată adulteră și desfrânată

iar bărbatul era obligat să plătească o amendă. Termenul de incest se regăsește în legea burgunzilor și prin el se înțelege căsătoria cu o rudă sau sora soției.¹Cineva care era prins în adulter cu unul dintre părinți sau cu sora nevastei altuia, trebuia să plătească celei mai apropiate rude a acesteia suma datorată rangului acelei femei, plus o amendă de 20 solizi din aur. Femeia ce comitea această infracțiune devenea sclava regelui (Titlul 36).

Actele de violență ale unui sclav la adresa unei femei libere, cu probarea acestora, conduceau la pedeapsa cu moartea a vinovatului (Titlul 35/art. 1). Într-o altă situație, dacă o femeie tânără de condiție liberă s-a lăsat voit sedusă de un sclav, pedeapsa cu moartea se aplica ambilor parteneri (titlu 34/art. 2). Refuzul părinților de a accepta această pedeapsă, conducea la pierderea libertății ei, devenind sclavă a regelui. La francii ripuari un asemenea gest era rezolvat într-o manieră mai interesantă. Respectiva femeie, ce s-a lăsat sedusă prin voința sa de către un sclav, se prezenta în fața regelui care îi oferea două obiecte: o spadă și o furcă de tors. Dacă se oprea asupra spadei, era obligată să o arunce în pieptul sclavului, iar dacă alegea furca de tors, atunci devenea sclava suveranului (Legea Ripuară, tit. 60/art. 21).

Unirea în secret a fiicei unui burgund de condiție liberă cu un roman sau barbar cu probarea acestui fapt, nu atrăgea vreo pedeapsă vinovatului, dar trebuia să plătească 15 solizi din aur (Titlul 44). Femeia implicată în această relație era predată infamiei rezultate din pierderea castității sale (Titlul 44/1). Dacă femeia era o văduvă, ea nu mai era demnă de vreun mariaj, de vreo recompensă bănească și nu putea să-l ia ca soț pe respectivul individ.

În cazul în care apărea o situație neprevăzută în lege, aceasta se judeca și primea autoritatea unei legi permanente/obligatorii/generale pentru viitor (n.n. precedent). O asemenea problemă s-a ivit în cazul unei femei care a promis că se va căsători cu un bărbat anume, dar s-a căsătorit cu altul pentru satisfacerea propriilor pasiuni. La moartea soțului ei, Aunegild și-a dat mâna din propria sa voință, cu consimțământul părinților lui Frédegisel, primind din partea acestuia cea mai mare parte a prețului mariajului. Însă, aceasta a cedat pasiunilor sale și s-a oferit lui Balthamond. O asemenea faptă poate fi ispășită de persoanele vinovate prin „vărsarea de sânge”, dar având în vedere că dezbaterile publice nu pot avea loc în zilele sfinte, s-a ordonat ca Aunegild să-i plătească lui Frédegisel suma de 300 solizi din aur, iar Balthamond 150 solizi din aur, în cazul în care a jurat cu 11 cojuranți demni de credință că, în timpul căsătoriei lui cu Aunegild a ignorat angajamentul anterior și ar fi știut de el (Titlul 52). Pe viitor, gravitatea acestei nelegiuiri trebuia să aducă obligatoriu pedeapsa cu moartea.

1 Mircea Bălan, *Istoria prostituției*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2006, p. 199sq.

Dacă o femeie de națiune barbară se oferă voluntar unui bărbat, părinții acesteia trebuiau să plătească prețul simplu al mariajului, iar bărbatul implicat se putea căsători cu o altă femeie cu care dorea (Titlul 61).

La vechii germani, femeile până la căsătorie erau dependente de familia lor. Ele nu puteau să contracteze o căsătorie sau un mariaj fără consimțământul părinților, ce era cumpărat de soț cu un solid de aur și un denar. La încheierea primului mariaj, ea intra sub tutela părinților săi sau a părinților primului soț, iar acordul/consimțământul acestora pentru un nou mariaj era cumpărat cu 3 solizi din aur și un denar.

La o fată orfană ce se căsătorește, având doar un unchi paternal și surori, acestora le revine câte o treime din wittemon, iar a treia parte dintr-un solid de aur, îi revine fetei căsătorite pentru a ține loc de inele și podoabe (Titlul 86, art. 3). Dacă nu avea nici tată nici frați, mama ei primea o treime, iar rudele apropiate o altă treime. Dacă nu avea nici mamă, surorile apropiate luau treimea revenită mamei. Sensul termenului wittemon (la saxoni, wite = amendă; wituma= dotă) nu pare să fie destul de clar. Uneori el semnifică prețul mariajului sau dota femeii, iar alteori pedeapsa celui care s-a căsătorit cu o fată fără consimțământul tatălui ei.

În momentul contractării unui al doilea mariaj de către o femeie, părinții primului soț vor avea dreptul de a primi wittemon-ul. Dacă femeia trecea la al treilea mariaj, a putea dispune personal de wittemon-ul primit din partea soțului respectiv (Titlul 69/art. 1-2). Căsătoria unei femei burgunde sau romane fără acordul părinților, îi permitea soțului să aibă drept asupra dotei soției sale ca asupra persoanei ei, dispunând de bunurile acesteia ca de propriile sale bunuri (Supliment I, Titlul 13). Când un burgund nobil sau dintr-o clasă de mijloc se căsătorește fără acordul tatălui acesteia, vinovatul trebuia să plătească triplu despăgubirea de 150 de solizi din aur, plus amendă de 30 solizi din aur (Supliment I, Titlul 14/art. 1). Dacă fapta a fost comisă de un leudes acesta plătea aceeași sumă (450 solizi din aur), plus o amendă de 20 solizi din aur (Supliment I, Titlul 14, art. 2). Leudes sau fideles erau aceia care-l însoțeau pe rege în expedițiile militare (vasali direcți ai regelui, „conviva regis”).

Prinderea în flagrant a două persoane vinovate de adulter, conducea la uciderea celor doi. (Titlul 68/art. 1). Uciderea unuia singur îl obliga pe vinovat la plata unei sume fixate de lege. Se presupunea că ucigașul a dat curs unei răzbunări personale și astfel intra în clasa ucigașilor ordinari ce trebuiau să se răscumpere prin plata unei despăgubiri (Titlul 68/art. 2).

Katherine Fischer Drew, *The Burgundian Code*, University Pennsylvania Press, SUA, 1972.